

Nr 9

Utlåtande i anledning av motion angående ändrad lydelse av 23 § jaktlagen.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagen väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 21 i andra kammaren, av herr *Levin*.

I motionen framhålles det, med hänvisning till 23 § jaktlagen, som en orimlighet att katten, som är ett utpräglat tamdjur, skall få »fångas och dödas så snart han tar ett steg utanför ägarens gård eller trädgård», medan tämjda exemplar av en som regel vild djurart enligt praxis ansetts skyddade i de fall de kommit ur fångenskapen och förirrat sig in på annans mark. Motionären påpekar, att uppmärksammade fall förekommit, där man lockat till sig tamkatter i fällor för försäljning men vid rättegång frikänts med hänvisning till ifrågavarande paragraf i jaktlagen. För alla kattägare och djurvänner över huvud framstår det enligt motionären som en utmaning att jaktlagen fortfarande har den utformning den har i angivet avseende. Då det förekommer, att katter förvildas, och sådana katter ur djurskyddsintresse bör avlivas, anser motionären, att »kattparagrafen» icke helt bör utgå ur jaktlagen. Den bör emellertid enligt motionären ändras till sin lydelse.

Motionären hemställer, »att riksdagen måtte besluta vidtaga den ändring i lagen om rätt till jakt att paragraf 23 får följande lydelse: Förvildad katt som anträffas utanför gård eller trädgård må av jakträttsinnehavaren eller hans folk saklöst dödas».

Över motionen har i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver utlåtande inhämtats från domänstyrelsen. På begäran av utskottet har yttrande därjämte avgivits av Svenska jägareförbundet, Jägarnas riksförbund och Föreningen Djurens vänners riksorganisation.

Historik och gällande rätt

1864 års *jaktstadga* medgav envar rätt att döda katt, som anträffades i skog eller hage. I 1912 års *jaktlag* utökades denna rätt i så måtto att området för densamma angavs till all mark »utanför gård eller trädgård». Samtidigt inskränktes emellertid rätten så att den tillkom allenast »jakträttsinnehavaren och hans folk». Ändringarna föreslogs av år 1908 tillkallade sakkunniga i år 1909 avgivet förslag rörande revision av jaktlagstiftningen.

Bihang till riksdagens protokoll 1961. 9 saml. 3 avd. Nr 9

Utvidgningen motiverades därvid med att katten enligt erfarenheten gör avsevärd skada just i öppen mark å raphöns och annat vilt. Samtidigt ansågs inskränkningen i rätten att efterhålla katt till att avse blott jakträttsinnehavaren och hans folk nödvändig »för att den sålunda utsträckta rätten att efterhålla katt icke må missbrukas till förföljelse av okynne».

Ifrågavarande stadgande i 1912 års jaktlag inflöt oförändrat i nu gällande lag den 3 juni 1938 om rätt till jakt, vars 23 § lyder: »Katt som anträffas utanför gård eller trädgård må av jakträttsinnehavaren eller hans folk saklöst dödas.»

Yttrandena

Motionärens förslag har avstyrkts av samtliga remissinstanser utom *Föreningarna Djurens vänners riksorganisation*.

Sistnämnda organisation betecknar den föreslagna lagändringen som ur djurskyddssynpunkt och moralisk synpunkt i hög grad önskvärd och andrager i yttrandet bl. a. följande.

I paragrafen anges endast *katt*, vilket felaktigt tolkas så, att varje däggdjur av kattsläktet kan av envar dödas så fort djuret kommer utanför sin ägares tomtmark. Den oklara formulering nämnda paragraf erhållit har bidragit till att mycket tråkiga konsekvenser uppstått när domstolarna i vårt land följer lagens bokstav och tillerkänner en person rätt att infånga eller döda en katt som kommer utanför ägarens tomtgränser. Jaktlagens § 1 anger som objekt för att fånga eller döda djur att dessa skola vara *vilda däggdjur* och fåglar. — — — Av de katter som finns i vårt land förekommer endast tamkatter och förvildade katter. Efterforskningar har konstaterat, att vår vanliga s. k. huskatt härstammar från den nubiska katten eller kaffer-katten. Till sitt väsen är den ett fromt och hemtamt husdjur och har av den stora allmänheten alltid betraktats så, samt i alla tider varit den fattigare befolkningens många gånger enda husdjur. — — — Den *förvildade katten* är mycket skygg och undviker människor samt livnär sig på småvilt i markerna. — — — Några vildkatter finnas icke i hela Skandinavien. — — — Med orätt har tamkatten i vår lagstiftning klassificerats som ett skadedjur enligt omnämnda 23 §. Denna tamkatt, som älskas av stora delar av vårt folk, har genom lagens bokstav blivit betraktad som ett villebråd. En grupp människor, som själva äro jägare och jordägare, idka jakt, många gånger endast för nöjets skull, har kunnat driva det dithän, att ett för dem onyttigt djur skall för deras skull betraktas som värdelöst och med lagens hjälp giva dem rätt att saklöst döda det. Att se så krasst på problemet är inte ett allmänt intresse. Det kan inte bestridas, att kringströvande katter i någon mån dödar småfåglar i markerna, men detta kan inte tagas till intäkt för att lagen skall förmena dem rätten att leva, *om de utan att jaga* kommer utanför sin ägares marker. Vi kan se den stora skillnaden i uppfattningen om kringströvande djur, om vi ser på hundens ställning i lagen. Man får inte saklöst döda en hund, som inte jagar, för att den kommit in på annans mark. — — — I vårt land finnas numera många olika tamkattraser representerade, många betingande avsevärda priser. Härav framgår, att ägarna

till dylika katter många gånger åsamkats stora förluster, då de förlorar sina djur, som antingen infångats eller dödats för att de kommit inpå annans mark. Detta att katterna numera representerar ett icke föraktligt ekonomiskt värde har medfört, att katterna blivit ett eftersträvansvärt objekt för olika asociala individer, som med hjälp av § 23 jaktlagen bedriver ett icke obetydligt infångande av katter. Dessa lockas från ägarens marker in på angränsande tomtor med användande av valeriana, där de infångas i kattfällor och sedan säljas med stora skattefria förtjänster. Även inne i städerna med sina tätbebyggelser förekommer infångandet av katter med fällor och nämnda § 23 åberopades år 1956 av två kattfångare inför rådhusrätten i Malmö, varför de frikändes.

Såväl *domänstyrelsen* som *Svenska jägareförbundet* instämmer i motionärens uppfattning om det otillfredsställande i att tamkatter fångas för försäljning men anser en lagändring som den föreslagna icke kunna godtagas ur jakt- och viltvårdssynpunkt. Det framhålles från båda håll, att tamkatten, då den vid tillfällen strövar omkring i markerna, gör lika stor skada på småvilt och småfåglar som den förvildade katten. Svårigheten att vid påträffande av katt utanför gård eller trädgård avgöra, om katten är tam eller förvildad, understrykes av båda dessa remissinstanser. Domänstyrelsen anser, att detta förhållande med visshet skulle medföra besvärliga komplikationer, och Svenska jägareförbundet uttalar, att det i praktiken skulle leda till att alla katter utom vildkatterna måste anses tama. Förbundet gör också en jämförelse med rätten att döda löslöpande hund. Att denna rätt är kringgärdad med åtskilliga villkor får, säger förbundet, ses mot bakgrunden av åtskilliga ekonomiska faktorer, bl. a. det förhållandet, att skyldighet föreligger att registrera och erlägga skatt för hund. Att införa ett system för registrering och identifiering av katt jämte regler om lössläppande av katt, motsvarande vad som gäller för hund, anser förbundet ogörligt.

Jägarnas riksförbund säger sig ej ha funnit något skäl föreligga som motiverar den föreslagna lagändringen.

Utskottet

Motionären vänder sig mot innehållet i 23 § jaktlagen, vars tillämpning han finner såväl orimlig som otidsenlig. I motionen yrkas därför, att stadgandet skall ändras så att rätten att döda katt, som anträffas utanför gård eller trädgård, inskränkes till att avse allenast »förvildad katt».

Några egentliga vildkatter finns ej i vårt land. Däremot förekommer det i viss utsträckning att tama katter av en eller annan anledning överges av sina ägare och hänvisas till ett liv i det fria eller att de själva finner sig föredra ett liv i frihet och mer eller mindre för gott lämnar sina hem bland människor. Det inträffar naturligtvis också, att kattungar föds i frihet och

aldrig kommer i människors vård. Det torde vara nu nämnda kategorier som avses med uttrycket förvildade katter.

Som framgår av den tidigare redogörelsen har katten sedan lång tid tillbaka behandlats med stränghet i lagstiftningen. Denna inställning har motiverats av att katten, då den strövar kring i markerna, ansetts vålla allvarliga skador på beståndet av fåglar och småvilt. Det har omvitnats av såväl domänstyrelsen som Svenska jägarförbundet, att denna motivering för lagens bibehållande alltjämt kvarstår. Båda remissinstanserna har härvid framhållit, att huskatten, i den mån den ger sig ut på tillfälliga strövtåg, såsom skadedjur är att jämställa med den förvildade katten. Utskottet har ej anledning betvivla dessa uppgifters riktighet.

Från nyssnämnda remissinstansers sida har ytterligare anförts, att ett lagstadgande som det föreslagna skulle medföra stora praktiska svårigheter i tillämpningen med hänsyn till möjligheterna att skilja mellan tamkatter och förvildade katter. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning. Ehuru det väl kan tänkas, att en jägare många gånger kan avgöra, om en katt är tam eller förvildad, måste det antagas, att i ett stort antal fall en sådan möjlighet är utesluten. Redan definitionen å uttrycket förvildad katt torde visa sig svår att fastställa. Utskottet finner här ett avgörande hinder mot en lagändring i den form motionären föreslagit.

Utskottet vill emellertid ingalunda förringa de motiv som ligger till grund för motionärens hemställan. Ett utnyttjande av den rätt stadgandet medger kan säkerligen många gånger förefalla opåkallat ur jaktvårdssynpunkt och upprörande för den enskilde kattägaren. Det förfarande som i viss utsträckning synes förekomma att allenast för ekonomisk vinning locka tamkatter i fälla för försäljning till vetenskapliga institutioner eller eljest vill utskottet allvarligt fördöma. Det kan här anmärkas, att numera relativt talrikt förekommer innehav av s. k. raskatter, vilka ej sällan betingar avsevärda priser. En viss garanti mot ett handlingssätt sådant som det angivna ligger givetvis i att rätten att döda katt tillkommer endast jakträttsinnehavaren och hans folk. Av stor betydelse ur kattägarens synpunkt är emellertid härvid, huruvida uttrycket »utanför gård eller trädgård» avser gård eller trädgård över huvud eller om därmed menas endast kattägarens gård eller trädgård. Det kan enligt utskottets mening med visst fog hävdas, att dödande av annan katt än egen borde i princip vara otillåtet inom bebodda områden. De viltvårdssynpunkter som ligger till grund för stadgandet har här inte samma berättigande som eljest och kan svårigen motivera ett sådant angrepp på enskilda intressen som ett avlivande av katt kan innebära.

Vissa motivuttalanden till stadgandet synes jämte dess ordalydelse närmast tyda på att från område där dödande av katt får ske undantagits varje gård och trädgård. Att stadga undantag allenast för kattägarens egen tomt kan vidare förefalla opåkallat, då den som där förfogar över jakträtten är

ägaren själv. I ett rättsfall (se Svensk Juristtidning 1958 sid. 85) har emellertid uttrycket givits den tolkningen att katt, som anträffas i jakträttsinnehavarens gård eller trädgård, får dödas av denne och hans folk.

En fråga av intresse i sammanhanget är också huruvida den som begagnar sig av den i 23 § jaktlagen stadgade rätten kan sägas idka jakt och därmed huruvida gällande bestämmelser i jaktlagstiftningen — särskilt dess regler om förbud mot lockande av villebråd — blir tillämpliga. Svaret på denna fråga förefaller icke helt givet.

Den icke önskvärda fångsten och försäljningen av tamkatter torde i viss mån kunna motverkas, därest vid de vetenskapliga institutionerna fullständiga uppgifter inhämtas rörande försäljarna och de inlämnade djurens ursprung. Utskottet har anledning antaga, att denna fråga är föremål för övervägande av den år 1953 tillkallade djurskyddsutredningen.

Frågan huruvida det är möjligt att genom en lagändring undanröja föreliggande oklarhet med nu gällande bestämmelse om rätt att döda katt samt huruvida — utan att nödig hänsyn till viltvården eftersättes — den enskilde kattägarens intressen kan tillgodoses i högre grad än nu synes vara fallet torde förtjäna att beaktas. Enligt utskottets mening bör denna fråga övervägas av 1949 års jaktutredning vid dess översyn av jaktlagstiftningen.

Utskottet får således hemställa,

att förevarande motion, II: 21, icke måtte föranleda annan riksdagens åtgärd än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att motionen jämte detta utlåtande överlämnas till 1949 års jaktutredning.

Stockholm den 14 mars 1961

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Grym, Göran Karlsson, Georg Carlsson, Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Åkesson och Wirmark;

från andra kammaren: herrar Levin, fru Torbrink, herrar Andersson i Ryggestad, Johansson i Öckerö, Persson i Tandö, Hamrin i Kalmar, Mattsson och Turesson.

Reservation

av herr *Levin*, fru *Torbrink* och herr *Persson* i Tandö, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse.

»Motionären — — — lika med utskottet — — — 'förvildad katt'.

Några egentliga — — — lika med utskottet — — — människors vård. Med uttrycket förvildad katt torde böra förstås katt tillhörande någon av nu nämnda tre kategorier.

I motionen framhålles, att jaktlagen ger jakträttsinnehavaren rätt att jaga, döda eller fånga allenast vilda djur samt att enligt praxis även tämjda djur av en som regel vild art i de fall de kommit ur fångenskapen och förirrat sig in på annans mark anses vara skyddade. Någon form av rätt till jakt på tama djur föreligger således i princip ej, även om djuren kommit in på annans jaktområde.

Katten intager sålunda till följd av stadgandet i 23 § jaktlagen en särställning i förhållande till andra tama djur. Denna särställning kan enligt utskottet icke anses motiverad beträffande andra katter än sådana som förvildats och därigenom utgör en konstant fara för fågel och småvilt. Tamkatten omfattas i allmänhet av ett mycket starkt ägarintresse av personlig och ofta även ekonomisk art. Att tama katter, i den mån de ger sig ut på strövtåg i markerna, tillfälligt kan jaga och döda vilt kan svårligen motivera ett sådant angrepp på enskilda intressen som ett avlivande av katt kan innebära.

Emot den föreslagna lagändringen har i två remissyttranden invänts, att det i praktiken skulle möta svårigheter att skilja på tamkatter och förvildade katter. Den förvildade katten torde emellertid särskilt genom sin skygghet för människor relativt enkelt kunna särskiljas från en tamkatt och det torde icke vara förenat med så stort besvär för en jägare att förvissa sig om en anträffad katts egenskap av tam eller förvildad att härigenom ett hinder mot den föreslagna lagändringen kan anses föreligga.

Med nu gällande lagstiftning kan enligt vad praxis giver vid handen jakträttsinnehavare i enbart vinningssyfte utan laga påföljd fånga tamkatter för försäljning bl. a. till vetenskapliga institutioner. Detta är enligt utskottets mening ett icke önskvärt förhållande, som därest den föreslagna lagändringen genomföres definitivt kommer att undanröjas.

Utskottet får på grund av vad sålunda anförts hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion, II: 21, måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

**lag om ändrad lydelse av 23 § lagen den 3 juni 1938
om rätt till jakt (nr 274).**

Härigenom förordnas, att 23 § lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

23 §.

Katt som anträffas utanför gård eller trädgård må av jakträttsinnehavaren eller hans folk saklöst dödas.

Förvildad katt som anträffas utanför gård eller trädgård må av jakträttsinnehavaren eller hans folk saklöst dödas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961.»